

La intensa i sostinguda tasca política del nostre Josep M. Roca, avalada per l'honorabilitat més absoluta i la conseqüència més indiscutible, és obra que s'estén des de la nota periodística ràpida, justa i concloent, fins a la campanya de divulgació del nostre tresor històric pretèrit i la de l'esperança plena en l'esdevenidor. Analitzar els incalculables treballs d'ordre polític efectuats pel nostre volgut biografiat, és tasca impossible de realitzar en un treball com el present. Solament podem fer constar que d'aquests treballs, uns són orals i altres escrits. En el capítol dels orals, sobresurten les circumstàncies de coneixement complet dels assumptes tractats; exposició clara i suggestionant a públics heterogenis que no tenien de comú més que l'entusiasme delirant que els imposava l'orador; la sinceritat i la força amb què parlava convertien les frases que construïa exemplarment i amb la més gran senzillesa, en veritats que imprimia en la consciència dels seus oients; l'ús d'aquell llenguatge gràfic i precís dictat per un cervell privilegiat que coordinava ràpidament els conceptes i les frases, que lliscaven sense entrebancs de cap mena, de la seva consciència als seus òrgans fonètics, i, tot, obeint a la fe de l'apòstol en compliment estricte del seu deure de patriota.

Entre els parlaments que vaig tenir la satisfacció de sentir-li, dec assenyalar, amb lletres d'or, el que pronuncià, essent President de la "Unió Catalanista", en el presbiteri de l'enrunat cenobi de Poblet, en rebre, de mans de la il·lustre poetessa Agnès Armengol de Badia, la bandera que les dones catalanes ofrenaren a la "Unió Catalanista", el dia 9 de juny de 1903, parlament curt de dimensions, però arborat d'un entusiasme sense parió i pronunciat entre els bramuls d'una tempesta esfereïdora.

Un altre parlament d'ell, que fou celebradíssim, fou el pronunciat el 13 de febrer de 1916, en defensa del dret i de la justícia, en el Teatre de Perpinyà, amb assistència d'aquell català de cor, Monsenyor Carselade, bisbe de Perpinyà i d'Elna.

Bona i variada mostra dels treballs polítics realitzats, és la que publicà el nostre biografiat en un llibre que titulà *Aplec*, i que porta el lema: *Habent sua fata libelli*, lema que, gràcies a l'erudició d'un bon amic, expertíssim llatísta, puc consignar que és de Terentianus Maurus, vers 258 de *Carmen heroicum*, i que traduït a la nostra llengua, resulta: *Els llibres tenen la seva planeta*. Lema escaient a tot ésser, ja que es tracta d'un recull on es troben els més variats exemplars de la seva vigorosa i esperançadora empenta juvenívola. Citem: *Parlament en l'Assemblea de Terrassa, Remembrem lo passat, Bach de Roda...*

En l'agrupament de treballs literaris, impossible de dissociar per manera ben definida, ja que en figuren en les seves actuacions de President de l'Ateneu i d'acadèmic numerari de l'Acadèmia de Bones Lletres, cal fer constar: la senzillesa en l'exposició, la galanura de l'estil, l'arrodoniment d'imatges gràfiques i precises, l'espontaneïtat de la factura i, sobretot, la suggestió que ens ha imposat sempre a tots els qui hem tingut la sort de llegir-los. De mi, dec dir que per escriure el present treball, he rellegit alguns dels passatges de les seves innombrables produccions i que he degut fer un esforç, gairebé sobrehumà, per deixar de seguir llegint-les a l'objecte de poder decidir-me a escriure de nou: que resulta molt difícil substituir l'admiració, que atrau i encanta, pel senzill compliment d'un deure, per voluntariós que sigui.

En aquest importantíssim agrupament, cal fer constar per manera especialíssima: *Parlament presidencial*, pronunciat en els Jocs Florals de Lleida, 1902;